



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X IR Y SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ TERITORIJŲ PLANAVIMO IR STATYBOS INSPEKCIJĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJOS

2020 m. kovo 19 d. Nr. 4D-2019/1-1427
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Augustinas Normantas gavo X ir Y (toliau vadinami ir Pareiškėjai) interesus atstovaujančio B advokatų profesinės bendrijos advokato A (toliau vadinama – Pareiškėjų atstovas) 2019 m. lapkričio 12 d. skundą, adresuotą Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos (toliau vadinama - Inspekcija) ir Seimo kontrolierių įstaigai, dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento (toliau - Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamentas) pareigūnų galimai biurokратиškų veiksmų (neveikimo), kai, Pareiškėjų atstovo įsitikinimu, nesiimama reikiamų veiksmų užimtai valstybinei žemei, esančiai <...>, (toliau vadinama – valstybinė žemė) atlaisvinti.

2. Pareiškėjų atstovo skunde, be kita ko, nurodyta:

2.1. „[...] Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos Kauno teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros departamentas [pastaba: nuo 2019 m. liepos 1 d. restruktūrizuotas į Vidurio Lietuvos departamentą] toleruoja jau kelis metus besitęsiantį neteisėtą valstybinės žemės užėmimą, nes:

1) gavęs informaciją iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos neskubėjo pradėti savavališkos statybos procedūros;

2) vėliau nustatė maksimalų savavališkų statybos padarinių pašalinimo terminą;

3) priėmė sprendimą dar kartą maksimaliam terminui pratęsti neteisėtos statybos padarinių pašalinimo terminą, nesant tam jokio objektyvaus pagrindo.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos 2019-10-28 atsakyme bandoma pateisinti tokius teritorinio jos skyriaus veiksmus teigiant, kad neva buvo pagrindas pratęsti savavališkos statybos terminą, kadangi statytojai pradėjo savavališkos statybos padarinių įteisinimo procedūrą: kreipėsi į savivaldybės administraciją ir NŽT dėl įsiterpusios valstybinės žemės pardavimo.“;

2.3. „Atkreipiame dėmesį, kad nagrinėjamu atveju savavališki statiniai pastatyti ne šiaip kokioje laisvo valstybinio fondo žemėje, bet ant valstybinio kelio. Atitinkamai tarp privačių žemės sklypų įsiterpusi valstybinė žemės juosta, kurią statytojai neva ketina nusipirkti kaip įsiterpusią žemę, nelaikytina įsiterpusia žeme Vyriausybės 1999 m. birželio 2 d. nutarimo Nr. 692 „Dėl naujų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ prasme. Tai yra bendrojo naudojimo kelias, kuris iš pradžių buvo suprojektuotas žemės reformos žemėtvarkos projekte, o vėliau ir detalizajame plane.“;

2.4. „[...] nepaisant tiek VTPSI, tiek NŽT, tiek Seimo kontrolieriui paduotų skundų, **pasibaigus net ir pratęstam terminui dėl savavališkos statybos padarinių pašalinimo (terminas baigėsi 2019-11-08) savavališki statiniai valstybinėje žemėje toliau sėkmingai stovi ir stovės dar**

ilgai, nes nei Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, nei Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos šiam faktui jokios reikšmės neteikia. Iš anksčiau pateikto atsakymo yra aišku, kad jos lauks kol valstybinį kelią neteisėtai užstatę statytojai jį taip pat neteisėtai privatizuos.“

3. Pareiškėjų atstovo skunde prašoma:

„[...] objektyviai įvertinti tokius Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos Kauno teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros departamento veiksmus.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Pareiškėjų interesus atstovaujanti B advokatų profesinės bendrija 2019 m. liepos 29 d. kreipėsi į Seimo kontrolierių įstaigą su skundu dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento bei Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau vadinama ir NŽT) Kauno rajono skyriaus pareigūnų galimai netinkamų veiksmų (neveikimo), kai galimai vilkinamas užimtos valstybinės žemės atlaisvinimo procesas.

Seimo kontrolierius 2019 m. rugpjūčio 6 d. raštu Nr. 4D-2019/1-979/3D-1971 kreipėsi į Inspekciją ir NŽT prašydamas:

„[...] 7.1. Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos:

7.1.1. esant galimybei, nurodyti Pareiškėjams faktines aplinkybes, kuriomis remiantis buvo priimtas Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento sprendimas pratęsti privalomųjų nurodymų, duotų valstybinę žemę, esančią <...>, užėmusiems asmenims, įvykdymo terminą iki 2019 m. lapkričio 8 d.;

7.1.2. informuoti, kokių veiksmų Inspekcija imsis jei asmenys, užėmę valstybinę žemę, iki 2019 m. lapkričio 8 d., t. y. iki Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento nustatyto termino nugriauti valstybinėje žemėje esančias tvoras, duotų privalomųjų nurodymų neįgyvendins;

7.2. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos:

7.2.1. informuoti, ar asmenims, užėmusiems valstybinę žemę, esančią <...>, buvo taikyta (jei taip, tai kokia) administracinė atsakomybė Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka; jei asmenims, užėmusiems valstybinę žemę, administracinė atsakomybė nebuvo taikyta, nurodyti to priežastis ir teisinius pagrindus;

7.2.2. informuoti, kokia tvarka (kokius veiksmus atliekant) NŽT, kaip valstybinės žemės patikėtinis, šiuo metu vykdo valstybinės žemės, esančios <...>, atlaisvinimo proceso kontrolę.“

5. Atsakant į Seimo kontrolieriaus 2019 m. rugpjūčio 6 d. raštą Nr. 4D-2019/1-979/3D-1971:

5.1. NŽT 2019 m. rugpjūčio 9 d. rašte Nr. 1SS-1554-(9.5.), adresuotame Pareiškėjų interesus atstovaujančiai B advokatų profesinės bendrijai, be kita ko, nurodė:

„[...] Nustatėme, kad Kauno rajono skyrius 2017-12-05 atliko žemės sklypų, esančių <...>, naudojimo patikrinimą bei užfiksavo valstybinės žemės (kelio) užėmimo tvoromis ir kitais statiniais požymius. Minėtų žemės sklypų savininkų (naudotojų) atžvilgiu Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka atlikti galimai padarytų administracinių nusižengimų (žemės užėmimo) tyrimai ir priimti procesiniai sprendimai [...]. Taip pat nustatėme, kad Kauno rajono skyrius, atsakydamas į Jūsų 2019-06-03 prašymą informuoti, kokių veiksmų imtasi dėl valstybinės žemės (kelio) atlaisvinimo, Jus 2019-06-06 raštu Nr. 7SD-4171-(14.7.137E) išsamiai informavo, kad valstybinę žemę (kelią) užėmę asmenys nevykdė Kauno rajono skyriaus prašymo (reikalavimo) geranoriškai iki 2018-09-17 atlaisvinti valstybinę žemę, esančią <...>, todėl Kauno rajono skyrius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės

priežiūros įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 3 punktu, kuriame įtvirtinta teisė Statybų inspekcijai surašyti privalomuosius nurodymus pašalinti nelegalius statinius iš valstybinės žemės, taip pat remdamasis su Statybos inspekcija pasirašytu bendradarbiavimo susitarimu, informaciją dėl neatlaisvintos valstybinės žemės perdavė Statybos inspekcijai, kuri žemės sklypų savininkams/naudotojams surašė privalomuosius nurodymus iki 2019-06-01 pašalinti valstybinėje žemėje už žemės sklypų ribų esančius statinius.

Statybos inspekcija Jus 2019-06-27 raštu Nr. (15.17)-2D-8761 [...] informavo, kad „Kauno departamentas 2019-05-17 gavęs motyvuotą sklypų savininkų prašymą Nr. PRE-129, nurodymų terminą pratęsė iki 2019-11-08“ bei informavo, kad „nurodymų įvykdymo patikrinimas organizuojamas 2019-11-12 10.00 val. prie sklypų“;

5.2. **Inspekcija** 2019 m. spalio 28 d. rašte Nr. 2D-13854, adresuotame Pareiškėjų interesus atstovaujantiesi B advokatų profesinės bendrijos advokatui C, be kita ko, nurodė:

„[...] Departamentas dėl 2019-07-29 skunde nurodytų valstybinėje žemėje pastatytų statinių (tvorų, kurios pagal statybos techninį reglamentą STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ priskirtinos I grupės nesudėtingosios kategorijos statiniams) surašė asmenims privalomuosius nurodymus 2018-12-19 Nr. PN-1632(15.2), 2018-12-20 Nr. PN-1639(15.2), 2018-12-20 Nr. PN-1640(15.2), 2018-12-20 Nr. PN-1642(15.2) pašalinti pažeidimus iki 2019 m. birželio 1 d.

Departamentas, 2019-05-17 gavęs asmenų, kuriems surašyti privalomieji nurodymai, 2019-05-14 prašymą Nr. PRE-129 pratęsti privalomųjų nurodymų vykdymo terminus, priėmė sprendimus - 2019-06-18 Nr. RE-177-(15.2), 2019-06-18 Nr. RE-178-(15.2), 2019-06-19 Nr. RE-182-(15.2), 2019-06-19 Nr. RE-183-(15.2) pratęsti privalomųjų nurodymų įvykdymo terminus iki 2019-11-08. Apie šiuos sprendimus Departamentas informavo Jus 2019-06-27 raštu Nr. (15.17)-2D-8761.

2019-07-29 skunde nurodote, kad Departamentas nemotyvuotai ir nepagrįstai nustatė valstybinės žemės atlaisvinimo terminą ir jį pratęsė.

[...] Pažymime, kad nurodyti privalomieji nurodymai buvo surašyti ir jų vykdymo terminas buvo pratęstas remiantis Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau - Priežiūros įstatymas) 11 straipsnio 6 ir 8 dalių nuostatomis.

[...] Kaip matyti iš minėtų faktinių aplinkybių ir teisinio reguliavimo, Departamento privalomuosiuose nurodymuose ir sprendimuose pratęsti privalomųjų nurodymų įvykdymo terminus nurodyti terminai atitinka Priežiūros įstatymo 11 straipsnio 6 ir 8 dalių reikalavimus.

Paaiškiname, kad asmenų, kuriems surašyti privalomieji nurodymai, 2019-05-14 prašymas Nr. PRE-129 pratęsti privalomųjų nurodymų vykdymo terminus buvo grindžiamas aplinkybėmis, susijusiomis su atliekamomis procedūromis siekiant įteisinti statinius, prie prašymo buvo pridėti dokumentai, patvirtinantys, kad jie pateikė prašymą organizuoti detaliojo plano koregavimą, numatant įsiterpusios laisvos valstybinės žemės sklypų suformavimą ir prijungimą prie besiribojančių žemės sklypų.

[...] Nagrinėjamu atveju 2019-07-29 skunde nurodyti Departamento 2019 m. birželio mėn. sprendimai pratęsti privalomųjų nurodymų įvykdymo terminus ir Departamento 2019-06-27 raštas Nr. (15.17)-2D-8761 yra statybos valstybinės priežiūros srityje priimti administraciniai sprendimai, susiję su nesudėtingosios kategorijos statiniais (Statybos įstatymo 2 straipsnio 28 dalis, statybos techninis reglamentas STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“). Tokio pobūdžio administraciniai sprendimai nėra nurodyti šiuo metu galiojančios taisyklių redakcijos 56.4 ir 56.5 papunkčiuose, todėl remiantis nurodytu teisiniu reguliavimu galėjo būti skundžiami tiesiogiai teismai.

Vadovaujantis nurodytu teisiniu reguliavimu, Inspekcija nenagrinės nurodytų Departamento sprendimų teisėtumo.

Seimo kontrolieriaus rašto 7.1.2 papunktyje prašoma informuoti, kokių veiksmų Inspekcija imsis, jei asmenys, užėmę valstybinę žemę, iki 2019-11-08 privalomųjų nurodymų neįvykdys.

Informuojame, kad nurodyti veiksmai yra reglamentuoti Priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje.

Priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje reglamentuota, kad Inspekcijai raštu gavus informacijos apie šio straipsnio 6 dalyje nurodyto privalomojo nurodymo įvykdymą iki jo įvykdymo termino pabaigos arba pasibaigus šio straipsnio 6 dalyje nurodyto privalomojo nurodymo įvykdymo terminui, Inspekcija ne vėliau kaip per 10 darbo dienų atitinkamai nuo šios informacijos gavimo dienos arba nuo privalomajame nurodyme nustatyto termino pabaigos patikrina, ar privalomasis nurodymas tinkamai įvykdytas. Jeigu privalomasis nurodymas yra tinkamai įvykdytas, tai pažymima Inspekcijos turimame privalomojo nurodymo egzemplioriuje. Jeigu privalomasis nurodymas neįvykdytas, įvykdytas iš dalies, įvykdytas netinkamai, suėjus privalomojo nurodymo įvykdymo terminui Inspekcija perduoda privalomąjį nurodymą priverstinai vykdyti antstoliui, išskyrus atvejus, kai iškelta byla dėl privalomojo nurodymo teisėtumo arba privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo. Tokiais atvejais privalomasis nurodymas, jeigu buvo skundžiamas jo teisėtumas, perduodamas vykdyti antstoliui po teismo sprendimo nepanaikinti privalomojo nurodymo įsiteisėjimo arba kai sueina teismo nustatyti papildomi privalomojo nurodymo įvykdymo terminai ar įsiteisėta teismo sprendimas dėl privalomojo nurodymo termino nepratęsimo. [...]"

6. Iš Pareiškėjų skundo tyrimo metu surinktos medžiagos bei informacijos nustatyta:

6.1. Inspekcija 2019 m. gruodžio 30 d. raštu Nr. 2D-16698 Pareiškėjų interesus atstovaujantį B advokatų profesinės bendrijai atsakė į Pareiškėjų atstovo 2019 m. lapkričio 12 d. kreipimąsi, kuriame, be kita ko, nurodė:

„[...] 2019-11-12 skunde nurodote, kad Departamentas „[...] toleruoja jau kelis metus besitęsiantį neteisėtą, valstybinės žemės užėmimą, nes: 1) gavęs informaciją iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos neskubėjo pradėti savavališkos statybos procedūros; 2) vėliau nustatė maksimalų savavališkų statybos padarinių pašalinimo terminą; 3) priėmė sprendimą dar kartą maksimaliam terminui pratęsti neteisėtos statybos padarinių pašalinimo terminą, nesant tam jokio objektyvaus pagrindo“. [...]

[...] Kaip minėta Inspekcijos 2019-10-28 rašte Nr. 2D-13854, Departamentas dėl valstybinėje žemėje pastatytų tvorų surašė asmenims privalomuosius nurodymus 2018-12-19 Nr. PN-1632(15.2), 2018-12-20 Nr. PN-1639(15.2), 2018-12-20 Nr. PN-1640(15.2), 2018-12-20 Nr. PN-1642(15.2) (toliau - privalomieji nurodymai) bei priėmė sprendimus 2019-06-18 Nr. RE-177-(15.2), 2019-06-18 Nr. RE-178-(15.2), 2019-06-19 Nr. RE-182-(15.2), 2019-06-19 Nr. RE-183-(15.2) pratęsti privalomųjų nurodymų įvykdymo terminus iki 2019-11-08.

Inspekcija 2019-10-28 rašte Nr. 2D-13854 nurodė teisinį reguliavimą ir faktines aplinkybes dėl minėtų Departamento sprendinių priėmimo. **Inspekcija 2019-10-28 rašte Nr. 2D-13854 taip pat nurodė teisinį reguliavimą, pagal kurį minėti privalomieji nurodymai ir sprendimai dėl jų įvykdymo terminų pratęsimo galėjo būti skundžiami tiesiogiai teismui.** Atsižvelgiant į tai, Inspekcija minėtu raštu informavo Jus, kad nenagrinės nurodytų Departamento sprendimų teisėtumo.

[...] Atsižvelgiant į tai, kad **Inspekcijos 2019-10-28 raštu Nr. 2D-13854 jau buvo priimtas motyvuotas sprendimas nenagrinėti Departamento privalomųjų nurodymų ir sprendimų dėl jų įvykdymo terminų pratęsimo teisėtumo, šiame rašte Inspekcija pakartotinai nepasisako dėl tų pačių klausimų.**

Teisės aktų nustatyta tvarka nekonstatavus minėtų Departamento sprendimų neteisėtumo fakto, Inspekcija neturi pagrindo pradėti atsakingų Departamento pareigūnų tarnybinių nusižengimų tyrimų procedūrą. [...]

Informuojame, kad Departamentas atliko patikrinimą ir surašė 2019-11-21 privalomųjų nurodymų įvykdymo patikrinimo aktus Nr. RE-311, Nr. RE-312, Nr. RE-313, Nr. RE-314 konstatuojant, kad privalomieji nurodymai neįvykdyti. Inspekcija 2019-12-11 gavo Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų pranešimą, kuriuo pateikta informacija apie šiame teisme iškeltą bylą dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų pratęsimo.

Atsižvelgiant į elektroniniu paštu 2019-12-20 gautą Jūsų prašymą suteikti informaciją dėl privalomųjų nurodymų perdavimo vykdyti antstoliui, Departamentui [*pastaba*: Vidurio Lietuvos

statybos valstybinės priežiūros departamentas] pavesta pateikti Jums prašomą informaciją atskiru raštu. [...]“;

6.2. Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamentas 2020 m. sausio 7 d. raštu Nr. (15.2)-2D-220 Pareiškėjų atstovą, be kita ko, informavo:

„[...] Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos (toliau - Inspekcija) 2019-12-20 buvo gautas Jūsų tos pačios dienos elektroninis laiškas, kuriame nurodyta, kad „[...] VTPSĮ reikalavimo įvykdymo terminas buvo lapkričio 8 d., bet nurodyta dieną niekas nebuvo pašalinta“, o Inspekcija turėjo „[...] 2019-11-08 užfiksuoti, jog VTPSĮ reikalavimas nėra įvykdytas ir perduoti tą reikalavimą antstoliui vykdyti.“ Todėl, atsižvelgdami į tai, kas pirmiau išdėstyta, Inspekcijos prašote atsakyti į klausimus „Ar tai yra padaryta? Jeigu nepadaryta, [...] paaškindite kodėl?“.

„[...] pagal pareiškėjų T. D., J. D., R. K., L. K., I. P., G. T. bei R. T. [*pastaba*: asmens duomenys neskelbtini] (toliau - statytojai) 2019-11-28 patikslintą prašymą „Dėl termino reikalavimo pašalinti savavališkos statybos padarinius įvykdymo pratęsimo“ Regionų apygardos administracinio teismo (toliau - Teismas) Kauno rūmuose buvo iškelta administracinė byla Nr. <...> (perkėlimas į kitus metus Nr. <...>) (toliau - byla) dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo termino pratęsimo. **Šiuo metu byla nėra išnagrinėta.**

[...] Nagrinėjamu atveju situacija, kada statytojai kreipėsi į Teismą, dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo termino pratęsimo, atitinka Priežiūros Įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje įtvirtintą reglamentavimą, todėl Inspekcija, nors ir patikrinimo aktais nustatė, jog privalomieji nurodymai nėra įvykdyti, tačiau, remiantis Priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalimi, juos, t. y. privalomuosius nurodymus, galės perduoti priverstinai vykdyti antstoliui tik Teismui išnagrinėjus bylą ir įsiteisėjus Teismo sprendimui. [...]“;

6.3. Seimo kontrolierių įstaigai darbo tvarka kreipusis į Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmus, buvo gauta informacija, jog „[...] Regionų apygardos administracinio teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. <...> buvo priimtas pareiškėjų T. D., J. D., R. K., L. K., I. P., G. T., R. T. atstovės advokatės D pateiktas prašymas suinteresuotam asmeniui Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo termino pratęsimo. Informuojame, kad administracinė byla Nr. <...> nėra išnagrinėta, [...]“;

6.4. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad Kauno rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. TS-15 „Dėl Kauno rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių, gatvių ir kitų susisiekimo komunikacijų objektų sąrašų patvirtinimo“ patvirtintame Kauno rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių ir gatvių sąrašė <...>, yra priskirta Kauno rajono savivaldybės vietinės reikšmės gatvėms. Minėtame Kauno rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 31 d. sprendime Nr. TS-15 nurodyta:

<...>

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai

7.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

„3 straipsnis. Seimo kontrolierių veiklos tikslai

Seimo kontrolierių veiklos tikslai:

1) ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms;

[...]

12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriama skundai

1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.

[...]

13 straipsnis. Skundų pateikimas

1. Pareiškėjas turi teisę pateikti Seimo kontrolieriui skundą dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo, jei mano, **kad tuo buvo pažeistos jo teisės ir laisvės.**“

7.2. Administracinių bylų teisenos įstatymo:

„5 straipsnis. Teisė kreiptis į teismą

1. Kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, **kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.**

[...]

55 straipsnis. Prokuroro, viešojo administravimo subjektų, organizacijų ar fizinių asmenų, ginančių viešąjį interesą arba valstybės, savivaldybės ir asmenų teises, procesinės teisės

1. Įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, viešojo administravimo subjektai, organizacijos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti subjektai turi ginčo šalies procesines teises ir pareigas. Nurodytų subjektų atsisakymas savo paduoto pareiškimo neatima iš asmens, kurio teisėms bei įstatymų saugomiems interesams ginti paduotas pareiškimas, teisės reikalauti, kad teismas išnagrinėtų bylą iš esmės. Teismas nepriima šio straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų paduoto pareiškimo atsisakymo, jeigu tai prieštarauja įstatymui ar viešajam interesui arba pažeidžia kieno nors teises ar įstatymų saugomus interesus.“

7.3. Prokuratūros įstatymo:

„2 straipsnis. Prokuratūra, jos statusas ir funkcijos

[...]

2. Prokuratūra įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka:

[...]

7) **gina viešąjį interesą;**

[...]

19 straipsnis. Viešojo intereso gynimas

1. Prokurorai gina viešąjį interesą, kai nustato teisės akto pažeidimą, kuriuo pažeidžiamas asmens, visuomenės, valstybės teisės ir teisėti interesai, ir toks pažeidimas laikytinas viešojo intereso pažeidimu, o valstybės ar savivaldybių institucijos, įstaigos ar įmonės, kurių veiklos srityse buvo padarytas teisės akto pažeidimas, nesiėmė priemonių jam pašalinti arba kai tokios kompetentingos institucijos nėra.

[...]

4. Prokurorai, turėdami pagrindą manyti, kad yra pažeisti teisės aktų reikalavimai, gindami viešąjį interesą, turi įgaliojimus:

1) kreiptis į teismą su ieškiniu, pareiškimu, prašymu, įstoti į bylą trečiuoju asmeniu, pareiškiančiu savarankiškus reikalavimus dėl ginčo dalyko;

[...]

5) nutarimu reikalauti atlikti valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens veiklos tarnybinių patikrinimą.“

7.4. Kelių įstatymo:

„3 straipsnis. Kelių suskirstymas pagal reikšmę

[...]

Vietinės reikšmės keliai skirstomi į:

1) viešuosius kelius. Tai keliai, jungiantys rajoninius kelius, gyvenamąsias vietas, sąvartynus, rekreacijos objektus, lankomas gamtos, kultūros paminklus, taip pat gatvės gyvenamosiose vietovėse, jungiamieji ir kiti keliai, nepriskirti valstybinės reikšmės keliams;

2) vidaus kelius. Tai fizinių ar juridinių asmenų, kitų organizacijų, jų padalinių (toliau – fiziniai ar juridiniai asmenys) reikmėms naudojami keliai (miškų, nacionalinių parkų, valstybės saugomų teritorijų, pasienio, karjerų, privažiavimo prie hidrotechninių įrenginių, ribotų teritorijų – kiemų keliai ir visi kiti keliai, nepriskirti viešiesiems keliams).

[...]

4 straipsnis. *Kelių suskirstymas pagal nuosavybės formas*

[...]

3. Vietinės reikšmės viešieji keliai ir gatvės nuosavybės teise priklauso savivaldybėms, o vidaus keliai – valstybei, savivaldybėms, kitiems juridiniams ir (ar) fiziniams asmenims.“

7.5. Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo:

„11 straipsnis. *Statybos patikrinimas*

[...]

9. Inspekcijai raštu gavus informacijos apie šio straipsnio 6 dalyje nurodyto privalomojo nurodymo įvykdymą iki jo įvykdymo termino pabaigos arba pasibaigus šio straipsnio 6 dalyje nurodyto privalomojo nurodymo įvykdymo terminui, Inspekcija ne vėliau kaip per 10 darbo dienų atitinkamai nuo šios informacijos gavimo dienos arba nuo privalomajame nurodyme nustatyto termino pabaigos patikrina, ar privalomasis nurodymas tinkamai įvykdytas. Jeigu privalomasis nurodymas yra tinkamai įvykdytas, tai pažymima Inspekcijos turimame privalomojo nurodymo egzemplioriuje. Jeigu privalomasis nurodymas neįvykdytas, įvykdytas iš dalies, įvykdytas netinkamai, **suėjus privalomojo nurodymo įvykdymo terminui Inspekcija perduoda privalomąjį nurodymą priverstinai vykdyti antstoliui**, išskyrus atvejus, kai iškelta byla dėl privalomojo nurodymo teisėtumo arba privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo. Tokiais atvejais privalomasis nurodymas, jeigu buvo skundžiamas jo teisėtumas, perduodamas vykdyti antstoliui po teismo sprendimo nepanaikinti privalomojo nurodymo įsiteisėjimo arba kai sueina teismo nustatyti papildomi privalomojo nurodymo įvykdymo terminai ar įsiteisėja teismo sprendimas dėl privalomojo nurodymo termino nepratęsimo.“

8. Kiti teisės aktai

8.1. Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos viršininko 2014 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. IV-5 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2019 m. rugpjūčio 12 d.) patvirtintose Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos taisyklėse (toliau vadinama – Taisyklės) numatyta:

„4. Nagrinėjant asmenų prašymus, skundus šių Taisyklių nuostatos taikomos tiek, kiek tų klausimų nereglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai ar jų pagrindu priimti kiti teisės aktai.

[...]

Skundas – asmens rašytinis kreipimasis į Inspekciją, kuriame nurodoma, kad Inspekcijos veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais arba kito asmens (ne Inspekcijos) veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti.

[...]

56. Inspekcijos veiksmų, neveikimo ar administracinių sprendimų apskundimo tvarka:

[...]

56.2. **Inspekcijos darbuotojų veiksmai, kurie nepriskiriami administraciniais sprendimams, ir neveikimas** gali būti skundžiami Inspekcijai, administracinių ginčų komisijai arba

teismui Viešojo administravimo įstatymo, Administracinių bylų teisenos įstatymo, Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka;

[...]

56.5. Inspekcijos viršininkui arba teismui (pasirinktinai) gali būti skundžiami šie Inspekcijos administracijos padalinių (jų darbuotojų) administraciniai sprendimai, išskyrus Taisyklių 56.4 papunktyje ir kituose teisės aktuose įtvirtintas išimtis:

56.5.1. statybos valstybinės priežiūros srityje priimti administraciniai sprendimai: [...]"

8.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2019 m. liepos 16 d.) Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatuose nustatyta:

„7. Svarbiausieji Aplinkos ministerijos veiklos tikslai yra:

[...]

7.2. formuoti valstybės politiką [...] statybos ir jos priežiūros, [...] srityse ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą;

[...]

8.2. siekdama 7.2 papunktyje nurodyto veiklos tikslo:

[...]

8.2.1. rengia teisės aktų projektus, [...] statybos ir jos priežiūros, [...] klausimais, [...];

[...]

9. Aplinkos ministerija taip pat atlieka šias funkcijas:

9.1. pagal kompetenciją rengia įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų, nenurodytų šiuose nuostatuose, projektus arba dalyvauja juos rengiant, derina ministerijų, Vyriausybės įstaigų ir kitų institucijų teisės aktų projektus; [...]"

9. Lietuvos teismų praktika

9.1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. gegužės 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁵²⁵-204/2011:

„[...] Remiantis ABTĮ 5 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. ABTĮ 22 straipsnio 1 dalis nustato, jog skundą (prašymą) dėl viešojo administravimo subjekto priimto administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) turi teisę paduoti asmenys, taip pat kiti viešojo administravimo subjektai, įskaitant valstybės ir savivaldybių viešojo administravimo tarnautojus, pareigūnus ir įstaigų vadovus, **kai jie mano, kad jų teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti.**

Nepaisant to, kad įstatymas sieja galimybę kreiptis į teismą su manymu, jog yra pažeistos subjekto teisės ir interesai, **teismas, gavęs skundą, privalo nustatyti, ar ginčijamas aktas arba veiksmai sukelia besikreipiančiam subjektui teises pasekmes. Tuo atveju jeigu ginčijamas aktas arba veiksmas, kuris neturi įtakos besikreipiančio subjekto teisėms ir pareigoms, o toks subjektas nėra įgaliotas ginti viešąjį interesą, teismas turi atsisakyti priimti skundą.**

Be to, pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką (pavyzdžiui, bylos Nr. AS¹⁴³-201/2011, A¹⁷-966/2006), administraciniai teismai nesprenžia ginčų dėl viešojo administravimo subjektų informacinio-aiškinamojo pobūdžio dokumentų, adresuotų atitinkamiems asmenims. Teismas turi priimti nagrinėti tik tokių reikalavimą dėl teisės akto, kuriame aiškiai bei imperatyviai suformuluotos visuomeninio santykio dalyviams privalomos elgesio taisyklės, jų teisės bei pareigos. Tuo tarpu reikalavimas, kuriuo nesiekama išspręsti administracinio ginčo, ir kurio patenkinimas nereikštų pažeistų teisių ar teisėtų interesų apgynimo, negali būti administracinės bylos nagrinėjimo dalyku. Reikšminga tai, ar ginčijamas aktas liečia besikreipusio teisminės gynybos teises (interesus) (bylos Nr. A¹⁴-261/2007, AS¹⁴⁶-669/2009).“

9.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-65-492/2017:

„Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 55 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, viešojo administravimo subjektai, organizacijos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai. Ši teisės akto nuostata suponuoja išvadą, kad viešieji interesai yra ginami tik įstatymų nustatytais atvejais ir tik įstatymuose numatytiems subjektams kreipiantis į teismą. Tokia išvada sietina su idėja, jog pareiškėjas, kuris kreipiasi į teismą dėl viešojo intereso gynimo, gina ne jam pačiam priklausančią subjektinę teisę, o Lietuvos Respublikos Konstitucijos saugomą interesą, priklausantį visuomenei ar jos daliai. Taigi, atsižvelgiant į tai, jog viešojo intereso gynimu galimai daroma intervencija į susiformavusius teisinius santykius bei kitų asmenų subjektyvias teises, viešojo intereso gynimas pasižymi tam tikra specifika, *inter alia* – baigtiniu sąrašu subjektų galinčių kreiptis į teismą, kad būtų apgintas viešasis interesas. Tuo tarpu nustatčius, jog įstatymai nesuteikia pareiškėjui teisės kreiptis į teismą dėl skunde (prašyme) nurodomo viešojo intereso gynimo, teisėjas privalo atsakyti priimti tokį skundą (prašymą). Tokią išvadą patvirtina ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika (žr., pvz., 2012 m. sausio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS525-91/2012).“

9.3. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03:

„[...] Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; [...] kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; **įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna [...]; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus**, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; [...]“

9.4. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. kovo 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. Nr. A-283-822/2015:

„[...] pareiškėjo savavališka statyba negali tęstis neapibrėžtą laiką, priešingu atveju būtų paneigtas teisinio reguliavimo tikslas – kad statybos būtų vykdomos griežtai laikantis teisės aktų nustatytų reikalavimų, kad teritorijos būtų vystomos, o statybos vykdomos, derinant visų suinteresuotų asmenų interesus, laikantis aplinkosaugos, gyvenamųjų vietovių, gamybos ir infrastruktūros sistemų formavimo reikalavimų, fizinių ir juridinių asmenų veikos plėtojimo teisėms teritorijoje nustatyti. [...]“

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgiant į Pareiškėjų skundo turinį bei į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tyrimo išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

- 10.1. dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų veiksmų nevertinimo;
- 10.2. dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą.

Dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų veiksmų nevertinimo

11. Išanalizavus Pareiškėjų atstovo skunde nurodytas faktines aplinkybes (pažymos 2.1 – 2.4 punktai) ir tyrimo metu surinktą informaciją (pažymos 5 ir 6 punktai), atkreiptinas dėmesys į tai, jog nors skunde išdėstytas prašymas yra susijęs su Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų veiksmų (neveikimo) įvertinimu, tačiau akivaizdu, jog esminis Pareiškėjų skundo tikslas yra sietinas su valstybinės žemės atlaisvinimu ir šio klausimo galutiniu išsprendimu. Todėl vertinant Pareiškėjų kreipimosi į Inspekciją teisinį pagrindą, atsiranda būtinybė akcentuoti Pareiškėjų suinteresuotumą (tiesioginį ryšį) dėl susidariusios situacijos, galimą jų teisių (ne)pažeidimo faktą bei įvardinti veiksmus, kuriuos jie galėjo (jei galėjo) ar turėjo (jei turėjo) atlikti, siekdami pakeisti esamą padėtį dėl valstybinės žemės atlaisvinimo. Todėl, vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatyme įtvirtintu Seimo kontrolierių veiklos tikslu ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinanti žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms (pažymos 7.1 punktas), Pareiškėjų skunde išdėstyta situacija analizuojama per pirmiau paminėtų klausimų prizmę.

Pirmiausia pažymėtina tai, kad Pareiškėjų atstovo 2019 m. lapkričio 12 d. kreipimasis buvo adresuotas tiek Seimo kontrolieriui, tiek Inspekcijai, todėl minėtasis skundas vertintinas dvejopai: kaip skundas Seimo kontrolieriui pagal Seimo kontrolieriams priskirtą kompetenciją (pažymos 7.1 punktas) ir kaip skundas Inspekcijai dėl jos administracinio padalinio tarnautojų neveikimo. Atsižvelgiant į tai, svarbu paminėti, kad, remiantis Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata (pažymos 7.1 punktas), asmens skundu Seimo kontrolieriui laikytinas tik toks jo kreipimasis, kuriame pareiškėjas skundžiasi galimai buvusiu pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo atveju, sąlygojusi jo teisių ar laisvių pažeidimą. Ir nors Pareiškėjų atstovo 2019 m. lapkričio 12 d. skunde konkretus ir tiesioginis Pareiškėjų teisių ar teisėtų interesų pažeidimas nebuvo įvardintas, tačiau jis konstatuotinas Inspekcijai pateikus 2019 m. gruodžio 30 d. raštą Pareiškėjų atstovui (pažymos 6.1 punktas). Taip teigtina remiantis tuo, jog, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, Inspekcija netinkamai įvertino ir nagrinėjo Pareiškėjų atstovo 2019 m. lapkričio 12 d. skunde (pažymos 2.1 – 2.4 punktai) nurodytas aplinkybes.

Būtina pabrėžti, kad pagal *Taisyklių* 4 punkte (pažymos 8.1 punktas) apibrėžtą skundo sąvoką, skundu laikytinas asmens rašytinis kreipimasis į Inspekciją, kuriame nurodoma, kad Inspekcijos veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais arba kito asmens (ne Inspekcijos) veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais yra **pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai**, ir prašoma juos apginti. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad tyrimo metu nebuvo nustatytos aplinkybės, galėjusios sąlygoti tiesioginį Pareiškėjų teisių ar teisėtų interesų pažeidimo atvejį dėl valstybinės žemės užėmimo. Seimo kontrolieriaus nuomone, tai patvirtina, kad Pareiškėjų atstovų 2019 m. lapkričio 12 d. kreipimasis nelaikytinas skundu ta prasme, jog juo buvo prašoma apginti pažeistas Pareiškėjų teises ar teisėtus interesus, tačiau juo buvo siekiama pranešti apie galimą netinkamo viešojo administravimo atvejį institucijoje ir paskatinti viešojo administravimo subjektą imtis aktyvių veiksmų situacijai pakeisti. Tuo pagrindu Pareiškėjų kreipimosi nagrinėjimas Inspekcijoje, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, turėjo būti atliktas vadovaujantis *Taisyklių* 56.2 punkto nuostata (pažymos 8.1 punktas) ir negalėjo būti vertintinas kaip pakartotinis skundas dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento privalomųjų nurodymų ir sprendimų dėl jų įvykdymo terminų pratęsimo teisėtumo (pažymos 6.1 punktas). Pažymėtina, kad Inspekcija savo 2019 m. gruodžio 30 d. rašte (pažymos 6.1 punktas) Pareiškėjų atstovui nurodė, jog pakartotinai atsisako nagrinėti Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento sprendimų teisėtumą. Tačiau akcentuotina tai, kad Pareiškėjų atstovo 2019 m. lapkričio 12 d. skundu ir nebuvo siekiama pakartotinio Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento sprendimų dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų pratęsimo įvertinimo, nes Pareiškėjai apskritai nebuvo tinkamais subjektais, galėjusiais skusti su jų teisėmis ir teisėtais interesais tiesiogiai nesusijusius Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento priimtus privalomuosius nurodymus, t. y. administracinius sprendimus, *Taisyklių* 56.5.1 papunkčio pagrindu (pažymos 8.1 punktas). Nors Pareiškėjų atstovas skunde pakartotinai išdėstė savo nesutikimą su Inspekcijos 2019 m. spalio 28 d. rašte (pažymos 5.2 punktas) išdėstytais argumentais, tačiau esminiu

pateikto skundo aspektu buvo Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų **neveikimas dėl privalomųjų reikalavimų priverstinio vykdymo jau po pratęsto termino savavališkos statybos padarinių pašalinimui** (pažymos 2.4 punktą), t. y. dėl galimo vilkinimo įgyvendinant Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalies nuostatas (pažymos 7.4 punktą). Tai, Seimo kontrolieriaus nuomone, patvirtina, kad Inspekcija netinkamai įvertino Pareiškėjų atstovo 2019 m. lapkričio 12 d. skundo turinį ir nepagrįstai atsisakė šias aplinkybes nagrinėti.

Taip pat pažymėtina, kad Inspekcija savo 2019 m. gruodžio 30 d. rašte Pareiškėjams akcentavo, neva, jų turėtą teisę skųsti Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento privalomuosius nurodymus ir sprendimus dėl jų įvykdymo terminų pratęsimo teisėtumo teismui (pažymos 6.1 punktą), tačiau neįvertino esminio aspekto – nagrinėjamu atveju Pareiškėjų tokios teisės neturėjimo. Kaip jau buvo minėta, nesant tiesioginio Pareiškėjų teisių pažeidimo atvejo dėl valstybinės žemės užėmimo, nes, remiantis Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio nuostata (pažymos 7.2 punktą) ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuluota praktika, jog asmens galimybė kreiptis į teismą yra siejama su ginčijamo akto ar veiksmų sukeltamų teisinių pasekmių besikreipiančiam asmeniui atsiradimu (pažymos 9.1 punktą), Pareiškėjai apskritai neturėjo galimybių skųsti Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento privalomųjų nurodymų ir sprendimų dėl jų įvykdymo terminų pratęsimo teisėtumo. Iš to seka, kad Pareiškėjai, nors ir nesant tiesioginio jų teisių pažeidimo atvejo, bet siekdami paspartinti valstybinės žemės atlaisvinimo procesą, kreipėsi į Inspekciją dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų galimo neveikimo šiuo klausimu. Įvertinus Pareiškėjų kreipimosi į Inspekciją tikslus ir pirmiau paminėtus asmens kreipimosi į teismą pagrindus, tampa akivaizdu, kad Pareiškėjai veikė siekdami ne savo subjektyvių teisių, o viešojo intereso gynimo. Tačiau Pareiškėjai nėra ir negali būti laikomi subjektais, kurie teisės aktų nustatytais pagrindais galėtų kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo. Tokių kompetentingų subjektų, galinčių ginti viešąjį interesą teisme, sąrašas yra įvardintas Administracinių bylų teisenos įstatymo 55 straipsnyje (pažymos 7.2 punktą), o Prokuratūros įstatymo 19 straipsnyje yra apibrėžti atvejai, kada būtent prokurorai kreipdamiesi į teismą gina viešąjį interesą (pažymos 7.3 punktą). Šių paminėtų teisės aktų, o taip pat ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuluotos teisminės praktikos (pažymos 9.2 punktą) pagrindu seka išvada, kad nagrinėjamu atveju Pareiškėjai, nebūdami tinkami subjektai viešajam interesui dėl užimtos valstybinės žemės atlaisvinimo ginti, negali kreiptis į teismą dėl visuomenei svarbaus intereso, t. y. valstybinės žemės atlaisvinimo, gynimo. Todėl šio tyrimo metu nustatėme, kad <...>, kaip ir jos savavališkai užimta atkarpa, besiribojanti su žemės sklypais <...>, yra priskirta Kauno rajono savivaldybės vietinės reikšmės gatvėms (pažymos 5.1, 5.2, ir 6.4 punktai), Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, prokuratūra turėtų imtis veiksmų užtikrinant, kad Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmuose prasidėjusiame teisminiame procese (pažymos 6.3 punktą) būtų ginamas viešasis interesas. Nors administracinėje byloje Nr. <...> pareiškėjų T. D., J. D., R. K., L. K., I. P., G. T., R. T. pateiktas prašymas susijęs su privalomųjų nurodymų įvykdymo termino pratęsimu, tačiau akivaizdu, jog šio prašymo teisinis įvertinimas yra neatsiejamas nuo visuomenės daliai svarbaus valstybinės žemės (<...>) atlaisvinimo klausimo išsprendimo. Tuo remiantis, Seimo kontrolierius konstatuoja, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 16 punktu, numatančiu Seimo kontrolieriui teisę siūlyti prokurorui įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo, tikslinga siūlyti Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui įvertinti šioje pažymoje nurodytas aplinkybes, inicijuoti klausimo dėl viešojo intereso gynimo, kiek tai susiję su galimybės visuomenei naudotis į Kauno rajono vietinės reikšmės gatvių sąrašą įrašytos <...> gatvės dalimi, sprendimą.

Kadangi Pareiškėjų skundo turinys susijęs ir su galimybės visuomenei naudotis į Kauno rajono vietinės reikšmės gatvių sąrašą įrašytos <...> gatvės dalimi apribojimu, Seimo kontrolierius mano, kad, remiantis Kelių įstatymo nuostatomis (pažymos 7.4 punktą), Kauno rajono savivaldybės administracijos pareigūnai turi žinoti ir įvertinti šioje pažymoje nustatytas aplinkybes bei savo

kompetencijos ribose imtis veiksmų, kad sprendžiant klausimą dėl savavališkai užimtos <...> gatvės atkarpos atlaisvinimo būtų užtikrinamas Kauno rajono savivaldybės interesų, kurie besąlygiškai susiję su visų <...>, gyventojų interesais turėti tinkamą pri(pra)važiavimą <...> gatve, atstovavimas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Seimo kontrolierius konstatuoja, jog Pareiškėjų skundo dalis dėl Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų veiksmų nevertinimo pripažintina pagrįsta.

Dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą

12. Nors ir nevertindamas Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento priimtų administracinių sprendimų dėl duotų privalomųjų nurodymų ir vėlesnių sprendimų dėl jų įvykdymo terminų pratęsimo (pažymos 5.2 punktas) teisėtumo (to teisiniai pagrindai buvo nurodyti Pareiškėjams Seimo kontrolieriaus 2019 m. rugpjūčio 6 d. rašte Nr. 4D-2019/1-979/3D-1971 (pažymos 4 punktas)), Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, jog Pareiškėjų skunde išreikšta abejonė dėl galimo Inspekcijos Vidurio Lietuvos departamento tarnautojų tikslingo neveikimo yra susijusi su Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje (pažymos 7.5 punktas) įtvirtintos nuostatos perduoti privalomąjį nurodymą priverstinai vykdyti antstoliui įgyvendinimu. Būtent šioje nuostatoje yra numatyta Inspekcijos tarnautojų pareiga perduoti antstoliui neįvykdytą privalomąjį nurodymą priverstiniam vykdymui, tačiau, kaip patvirtina ir Pareiškėjų skunde Seimo kontrolieriui nurodyta situacija, nesant apibrėžto konkretaus termino tokiai Inspekcijos pareigai įgyvendinti, praktikoje yra galimi atvejai, kai toks privalomojo nurodymo perdavimas antstoliui yra vilkinamas arba gali sukelti abejones dėl tokio Inspekcijos tarnautojų vilkinimo egzistavimo. Seimo kontrolieriaus nuomone, minėtosios Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo nuostatos formuluotė, kiek ji susijusi su privalomojo nurodymo perdavimu antstoliui vykdyti, yra nepakankamai aiški, nes nesant įtvirtinto konkretaus termino privalomojo nurodymo perdavimui vykdyti yra sudaromos galimybės Inspekcijos tarnautojams be objektyvių ir pateisinamų priežasčių vilkinti privalomojo (-ų) nurodymo (-ų) pateikimą antstoliui, o toks Inspekcijos tarnautojų neveikimas negali būti objektyviai konstatuotas bei įrodytas. Be to, privalomojo (-ų) nurodymo (-ų) perdavimas antstoliui vykdymui yra susijęs su kuo operatyvesniu savavališkos statybos pašalinimo procesu, kas konstatuotina remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika (pažymos 9.4 punktas), o tuo metu paminėtas dabartinis teisinis reguliavimas suponuoja galimybes minėtojo proceso nepagrįstam vilkinimui.

Remdamasis išdėstytu bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija dėl teisės aktams keliamų reikalavimų (pažymos 9.3 punktas), Seimo kontrolierius konstatuoja, kad paminėti teisinio reguliavimo trūkumai privalo būti pašalinti, todėl, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai priskirtą funkciją formuoti valstybės politiką statybos ir jos priežiūros srityse, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą (pažymos 8.2 punktas), manytina, jog tikslinga kreiptis į šią instituciją, prašant apsvarstyti poreikį dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalies nuostatos, numatančios privalomojo nurodymo perdavimą priverstinai vykdyti antstoliui, pakeitimo.

Apibendrinant konstatuotina, kad tyrimo metu nustatyta informacija dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą buvo patvirtinta, todėl privalu imtis veiksmų, kad būtų pašalinti egzistuojantys teisinio reglamentavimo trūkumai.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

13.1. X ir Y skundą dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos veiksmų atsisakius vertinti Inspekcijos Vidurio Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento neveikimą pripažinti pagrįstu;

13.2. tyrimo dalį dėl poreikio tobulinti esamą teisinį reglamentavimą pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 16 ir 17 punktais, Seimo kontrolierius rekomenduoja:

14.1. **Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui Evaldui Pašiliui** – įvertinti šioje pažymoje nurodytas aplinkybes ir inicijuoti klausimo dėl viešojo intereso gynimo, kiek tai susiję su galimybės visuomenei naudotis į Kauno rajono vietinės reikšmės gatvių sąrašą įrašytos <...> gatvės dalimi, sprendimą;

14.2. **Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos l. e. viršininko pareigas Renatai Planutienei** – užtikrinti, kad ateityje Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos ir jos administraciniuose padaliniuose pareiškėjų kreipimaisi būtų nagrinėjami griežtai pagal jų turinį bei laikantis teisės aktų nustatytos asmenų kreipimusi nagrinėjimo tvarkos ir terminų;

14.3. **Kauno rajono savivaldybės merui Valerijui Makūnui** – įvertinti šioje pažymoje nustatytas aplinkybes bei pavesti atsakingiems Kauno rajono savivaldybės administracijos tarnautojams imtis veiksmų užtikrinant, kad Kauno rajono savivaldybės administracijos kompetencijos ribose būtų sprendžiamas klausimas dėl <...> gyventojų galimybių naudotis visa <...> gatve;

14.4. **Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui Kęstučiui Mažeikai** - įvertinti šioje pažymoje aptartos Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje įtvirtintos nuostatos trūkumus ir spręsti dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą, nustatant Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos konkretų terminą privalomojo nurodymo perdavimui antstoliui priverstiniam vykdymui.

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas